

Sygn. akt I ACa 95/16

I ACz 93/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 czerwca 2016 roku

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Małgorzata Gawinek
Sędziowie:	SSA Artur Kowalewski (spr.) SSO del. Krzysztof Górski
Protokolant:	st. sekr. sądowy Olga Sikorska-Łatacz

po rozpoznaniu w dniu 9 czerwca 2016 roku na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa P. W.

przeciwko W. R.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 6 listopada 2015 roku, sygn. akt I C 111/14

oraz zażalenia powoda na orzeczenia o kosztach procesu i kosztach sądowych zawarte w wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 6 listopada 2015 roku, sygn. akt I C 111/14

I. oddala apelację,

II. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 3.600 (trzy tysiące sześćset) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym,

III. oddala zażalenie.

Krzysztof Górski Małgorzata Gawinek Artur Kowalewski

Sygn. akt I ACz 93/16

UZASADNIENIE ORZECZENIE W PRZEDMIOCIE ODDALENIA ZAŻALENIA POWODA NA ROZSTRZYGNIĘCIA ZAWARTE W PKT. III i IV WYROKU SĄDU OKRĘGOWEGO W SZCZECINIE Z DNIA 6 LISTOPADA 2015 R.

Zaskarżonym orzeczeniem Sąd Okręgowy w Szczecinie zasądził od powoda P. W. na rzecz pozwanego W. R. kwotę 651,06 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt III wyroku) oraz nakazał ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Szczecinie z roszczenia zasądzonego na rzecz powoda P. W. w punkcie I wyroku kwotę 5432,28 zł tytułem kosztów sądowych (pkt IV wyroku).

W uzasadnieniu wskazał, że rozstrzygnięcie o kosztach procesu oparł na zasadzie określonej w przepisie art. 100 k.p.c. Roszczenie powoda ustalone ostatecznie na kwotę 80.425,20 zł, zostało uwzględnione w 41 %, skoro zasądzono na jego rzecz kwotę 33.099,54 zł. Obydwie strony były reprezentowane w toku procesu przez zawodowych pełnomocników w osobie adwokatów. Przy wartości przedmiotu sporu nie przekraczającej 200.000 zł, koszty procesu prowadzające się do wynagrodzenia pełnomocnika po obu stronach wyniosły 3.617 zł zgodnie z § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 461). Skoro zatem pozwany wygrał sprawę w 59 %, należało na jego rzecz zasądzić od powoda kwotę 651,06 zł, jako różnicę kwot 2134,03 zł (59 % x 3617 zł) – 1482,97 zł (41 % x 3617 zł).

Orzeczenie zawarte w punkcie IV było konsekwencją tymczasowego wydatkowania przez Skarb Państwa kosztów sądowych, od uiszczenia których został zwolniony powód. Koszty sądowe w sprawie wyniosły 9.207,25 zł i obejmują opłatę od pozwu 4.022 zł oraz wydatki związane z dopuszczeniem w sprawie dowodu z opinii biegłego sądowego jak również opinii uzupełniających. Wydatki te sumarycznie wyniosły 5.185,25 zł i wynikają z prawomocnych orzeczeń. Skoro powód przegrał sprawę w 59 %, to stosownie do przepisu art. 113 ust. 2 pkt 1 i art. 83 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych - Dz. U. z 2014 r., poz. 1025 (dalej: „k.s.c.”) z zasądzonego na jego rzecz roszczenia w punkcie 1 należało zatem ściągnąć kwotę 5.432,28 zł.

Zażalenie na powyższe rozstrzygnięcia wniósł powód P. W. zarzucając naruszenie art. 113 ust. 4 k.s.c. poprzez nie odstąpienie przez Sąd I instancji od obciążania powoda kosztami postępowania. Na wypadek jego nieuwzględnienia zgłosił zarzut ewentualny naruszenia art. 113 ust. 1 k.s.c. w zw. z art. 100 k.p.c., poprzez stosunkowe rozdzielenie kosztów przy braku podstaw do orzekania o kosztach wedle tej reguły. Wskazując na te uchybienia wniósł o zmianę wyroku Sądu I instancji w zaskarżonej części przez odstąpienie od obciążenia powoda kosztami postępowania w całości na podstawie art. 113 ust. 4 k.s.c. oraz o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego wg. norm prawem przepisanych.

Na rozprawie apelacyjnej pełnomocnik pozwanego wniósł o oddalenie zażalenia.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie powoda nie zasługiwało na uwzględnienie.

Porządkując zgłoszony przez powoda zarzut podkreślenia na wstępie wymaga, że przepis art. 113 ust. 4 k.s.c. swoim zakresem znaczeniowym obejmuje wyłącznie możliwość odstąpienia – w wypadkach szczególnie uzasadnionych – od obciążania strony nieuiszczonymi kosztami sądowymi, tymczasowymi wyłożonymi przez Skarb Państwa. Dotyczyć on mógł zatem wyłącznie rozstrzygnięcia zawartego w pkt IV wyroku Sądu I instancji. Co się zaś tyczy kosztów procesu, tożsamą regulację zawiera art. 102 k.p.c. i to wyłącznie na jego podstawie skarżący może domagać się zmiany punktu III tego wyroku. Jak wynika z porównania tych przepisów, przesłanki ich stosowania są tożsame, skutkiem czego dalsze uwagi, przedstawione na tle dyspozycji art. 102 k.p.c., są w pełni adekwatne także w zakresie możliwości orzekania o kosztach sądowych z zastosowaniem art. 113 ust. 4 k.s.c.

Zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c., wyrażającym podstawową zasadę ponoszenia przez strony kosztów procesu, strona przegrywająca sprawę, obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Reguła ta jest uzupełniona zasadami kompensacji, słuszności i zawinięcia (art. 100 do 104 i art. 110 k.p.c.). Oparcie rozstrzygnięcia o kosztach procesu na jednej z uzupełniających zasad orzekania o kosztach, powinno być poprzedzone stwierdzeniem, że sytuacja zaistniała w sprawie wskazuje na

celowość wyłączenia normy ogólnej. Możliwość obciążenia strony przegrywającej jedynie częścią kosztów albo nieobciążenia jej w ogóle tymi kosztami, uzależniona jest, stosownie do art. 102 k.p.c., od wyłonienia się w sprawie wypadków szczególnie uzasadnionych, wskazujących że ponoszenie kosztów pozostawało w sprzeczności z powszechnym odczuciem sprawiedliwości oraz zasadami współżycia społecznego. Należą do nich okoliczności związane z przebiegiem sprawy - charakter zgłoszonego roszczenia, jego znaczenie dla strony, subiektywne – ale mające jakiegokolwiek merytoryczne, obiektywne uzasadnienie - przekonanie o zasadności roszczenia, przedawnienie roszczenia oraz leżące poza procesem - sytuacja majątkowa i życiowa strony (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2013 r. V CZ 124/12). Wskazać należy, że zgodnie z art. 108 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, zwolnienie od kosztów sądowych nie zwalnia strony od obowiązku zwrotu kosztów procesu przeciwnikowi. W konsekwencji zwolnienie od kosztów sądowych nie może pociągać za sobą automatycznie konsekwencji w postaci przyjęcia, że zachodzi "wypadek szczególnie uzasadniony" w rozumieniu art. 102 k.p.c., gdyż celem instytucji zwolnienia od kosztów sądowych jest jedynie zagwarantowanie prawa strony dostępu do sądu, które to prawo nie powinno być ograniczane ze względu na sytuację materialną strony. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 sierpnia 2011 r., II CZ 51/11).

W tak opisanych uwarunkowaniach prawnych brak było usprawiedliwionych podstaw do uznania, że w sprawie niniejszej zaistniały jakiegokolwiek szczególne okoliczności, kwalifikujące ją jako „przypadek szczególnie uzasadniony” w rozumieniu zarówno art. 102 k.p.c., jak i art. 103 ust. 4 k.s.c. Oczywiście wadliwe wskazuje w szczególności skarżący, jakoby o tego rodzaju charakterze przesądzał fakt częściowego uwzględnienia powództwa. Całkowicie pomija on bowiem, że dla tego rodzaju sytuacji ustawodawca wprost przewidział w art. 100 zd. 1 k.p.c. (znajdującego odpowiednie zastosowanie w zakresie orzeczenia o kosztach sądowych z mocy art. 113 ust. 1 k.s.c.) zasadę orzekania o kosztach wedle ich stosunkowego rozdzielenia. Okoliczność, że pozwany – w fazie przedprocesowej – nie zgodził się na zaspokojenie roszczeń powoda, w żaden sposób nie wpisuje się w zakres pojęciowy ww. przepisów. Rzeczą powoda, reprezentowanego przez profesjonalnego pełnomocnika, było takie przygotowanie procesu i to zarówno w zakresie jego podstawy faktycznej, jak i na płaszczyźnie dowodowej, aby jego racje zostały przez Sąd uwzględnione. Zaniechania w tym zakresie, wprost implikujące kierunkiem wyrokowania, nie mogą uszczuplać prawa strony częściowo wygrywającej proces do zwrotu przez jej przeciwnika procesowego poniesionych przez nią celowych kosztów procesu. Sama zaś trudna sytuacja materialna powoda – jak już wyżej wskazano - bez wystąpienia jednej z pozostałych przesłanek zastosowania art. 102 k.p.c. nie może uzasadniać zwolnienia powoda od obowiązku zwrotu kosztów: procesu i sądowych. Nie jest przy tym tak, jakoby obciążające jego koszty zobowiązany będzie ponieść ze swoich bieżących dochodów, bowiem zasadnicza ich część dotyczy kosztów sądowych, które – co wprost wynika z punktu IV zaskarżonego wyroku - obniżą wysokość świadczenia zasądzonego na jego rzecz od pozwanego.

Zgłoszony w zażaleniu zarzut ewentualny kwalifikowany być może wyłącznie w kategoriach postulatywnych, de lege ferenda. Obowiązujące przepisy nie przewidują bowiem orzekania wedle zasady słuszności, jeśli w grę wchodzi opisane wyżej, podstawowe zasady rozstrzygania o kosztach procesu, przy jednoczesnym braku podstaw do pozytywnej kwalifikacji konkretnego przypadku z punktu widzenia art. 102 k.p.c./ 113 ust. 4 k.s.c.

W konsekwencji przedstawionych wyżej rozważań, brak było jakichkolwiek podstaw do zakwestionowania przyjętej przez Sąd Okręgowy w zaskarżonym orzeczeniu zasady stosunkowego rozdzielenia kosztów, co przy prawidłowym – rachunkowo – określeniu wysokości tych kosztów przez ten Sąd, skutkowało oddaleniem zażalenia, na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c.

SSA A. Kowalewski SSA M. Gawinek SSO del. K. Górski